

FELIX QUER i el seu "Diccionari de la Rima de la Llengua Catalana".

per PERE ROCA GARRIGA

Un altre eclesiàstic ha de figurar a la nòmina dels sabadellencs que, per haver fet alguna estimable aportació a la ciència del llenguatge, considerem en major o menor grau, amb més o menys propietat, filòlegs. Es tracta de mossèn Fèlix Quer i Cassart, contemporani de l'hebraïsta doctor Codina, que és, indiscutiblement, i amb fort avantatge respecte als altres, la personalitat cimera d'aquesta galeria de filòlegs sabadellencs.

Nat a Sabadell l'any 1862 -no sabem quins lligams familiars pogué tenir amb Ramon Quer Vidal, artista i cofundador de l'Acadèmia de Belles Arts, i amb Francesc Quer Selves, el ceramista deixeble de Marià Burguès-, el nostre home visqué de ple els temps dels entusiasmes de la Renaixença i és, sens dubte, un dels personatges d'aqueix moviment cultural tantes vegades evocat i tan fecund per a Catalunya. Consignem, de passada, que la seva condició sacerdotal i el fet d'haver conreat la poesia ens permeten d'establir un cert paral·lelisme entre el nostre conciutadà i el gran mossèn Cinto, figura màxima i arquetípica d'aquell moviment.

Es evident que en ideals patriòtics i mester literari, mossèn Cinto fou, per a mossèn Quer, el model i exemple que volgué seguir, per bé que no seria pas la producció poètica el que havia de donar relleu al nom del nostre conciutadà. sinó més aviat la tasca que realitzà en el terreny de la filologia, una tasca reeixida i seriosa que es materialitza en dues facetes: una, preponderant, de llatinista; l'altra, inscrita dins l'àmbit de la romànica, de lexicògraf.

Acabats els estudis eclesiàstics, que efectuà en el Seminari Conciliar de Barcelona i amplià amb la Llicenciatura en Sagrada Teologia a València, obtingué en 1898 la càtedra de Llengua Llatina a l'esmentat centre de formació del clergat de la nostra diòcesi. La seva dedicació a la formació humanística del jovent l'estimulà, sens dubte, a aprofundir en els estudis filològics, pels quals mostrava decidida inclinació i innegables aptituds. I així ho féu, en efecte, eixamplant i enriquint els seus coneixements de la llengua i de la literatura llatines molt més del que sol fer-ho un bon professor de seminari o d'ensenyament mitjà per a acomplir la seva tasca docent.

Sabem que, menat segurament per aquest afany, i no tenint-ne prou dels

mitjans que ací trobava al seu abast, freqüentà centres acadèmics de fora del nostre país i es relacionà amb savis i erudits en llatinitat de més enllà de la Península. Viatjà molt per Europa i féu estades més o menys prolongades a França, Bèlgica i Holanda, a Itàlia i a Suïssa, a Anglaterra, a Alemanya i a Àustria. Així és com anà enriquint el seu bagatge científic i pogué situar-se en una posició de prestigi dins la seva especialitat.

Fruit d'aquests estudis i del seu talent, són les diverses obres que escriví i publicà successivament, en les quals, a part de les particularitats metodològiques i les valors pedagògiques que hom pot trobar-hi, es fa palès el nivell de la seva ciència filològica. D'aquestes obres, n'hi ha unes, com la "Sintaxis Latina", editada l'any 1904, i el "Tratado de Fonología Latina", del 1907, que poden ésser considerades llibres de text destinats als estudiants. D'altres, en canvi, com la "Monologia sobre la preposició latina" i la "Gramática Latina, Racional", editades totes dues l'any 1914, jo diria que apunten més amunt i potser caldria considerar-les ja com a fruit de les recerques de veritable filòleg. El que, en tot cas, resulta indiscutible és que, sense moure's del terreny docent, mossèn Quer va sempre més enllà, empès per inquietuds científiques.

Més endavant l'activitat intel·lectual de mossèn Quer s'obre a nous horitzons. El fet determinant és que l'any 1913 li és adjudicada la càtedra de Preceptiva Literària del Seminari, disciplina aquesta que professarà fins a l'any 1917. Aquesta nova faceta de la seva docència no divergeix pas de la seva vocació de llatinista, sinó que ve a ésser-ne una mena de coronament. Ensenyar les normes, els preceptes i la tècnica del mester literari en la nostra llengua encaixa perfectament dins la línia del seu magisteri, el que havia exercit fins aleshores, i això no solament perquè el català és llengua llatina, filla del llatí, sinó també perquè mossèn Quer era, a més de filòleg, poeta.

No podem deixar d'esmentar, en efecte, que mossèn Quer fou poeta, escriví i publicà un nombre de composicions poètiques en llengua catalana. Són aquestes quatre les obres on queda aplegada la seva producció literària: "Verger devot" (1914), "Flors místiques"

(1918), "Flors de tardor" (1919) i "Flors i poncelles" (1922). No és aquest el lloc per a fer-ne un estudi ni una valoració, però sí que escau de dir que tracta d'una poesia que segueix les petges del gran Verdaguier, personatge que, com hem dit abans, degué ser el model i el patró amb el qual volgué assimilar-se el nostre conciutadà en tant que sacerdot i home de lletres.

Tenint en compte per una part la seva sòlida formació filològica llatinista i, per l'altra, la seva aplicació al mester poètic, resulta del tot coherent que mossèn Quer es proposés compondre aquella obra que publicà l'any 1921 i que fou, potser, la que li donà més anomenada en el món de les lletres. Em refereixo al "Diccionari de la Rima de la Llengua Catalana", que fou una novetat en el seu temps i que és realment molt estimable pel seu contingut i per les particularitats de la sistematització del lèxic que aplega.

Aquest Diccionari, que havia d'esdevenir una excel·lent eina de treball per als versificadors, és una obra d'una molt considerable extensió (més de tres-centes pàgines), que consta de dues parts, la primera de les quals dedicada a la Rima Consonàntica i la segona a la Rima Assonàntica. Seguint l'ordre alfabètic no pas de les lletres inicials, sinó de les terminacions dels mots, a comptar des de la síl·laba tònica, van apareixent per separat i per a cada una de les terminacions, les paraules agudes, les planes i les esdrúixoles, destriant-les segons llur categoria morfològica -substantius, adjectius, verbs i adverbis-. A més d'això, té en compte el nombre de síl·labes dels vocables, circumstància que constitueix un criteri addicional, no mancat d'interès per a l'usuari, per a la classificació del material lèxic aplegat.

Unic en el seu gènere en el moment de la seva aparició, aquest Diccionari de la rima pot considerar-se l'obra cabdal de mossèn Quer i, en tot cas, la que li fa ocupar un lloc molt precís dins la història de les lletres catalanes del segle vintè, per a les quals el Diccionari de la Rima ve a representar l'equivalent del que fou i significà el famós "Diccionari de Rims" de Jacme March, de finals del segle XIV, per als escriptors de l'època gloriosa de la "gaia ciència" i dels jocs florals de Tolosa i de Barcelona.